

תרגיל מספר 3 מבנים אלגבריים

30 בנובמבר 2014

1. תהא G חבורה. הוכח כי

(א) $\forall g_1, g_2 \in G : (g_1 g_2)^{-1} = g_2^{-1} g_1^{-1}$ **פתרון:** יהיו $g_1 g_2 \in G$. צ"ל כי $(g_1 g_2) g_2^{-1} g_1^{-1} = e$. ואכן מקיבוציות נוכל לקבל כי

$$(g_1 g_2) g_2^{-1} g_1^{-1} = g_1 (g_2 g_2^{-1}) g_1^{-1} = g_1 e g_1^{-1} = g_1 g_1^{-1} = e$$

(ב) אם G חילופית אזי $\forall g_1, g_2 \in G : (g_1 g_2)^{-1} = g_1^{-1} g_2^{-1}$ **פתרון:** יהיו $g_1 g_2 \in G$. צ"ל כי $(g_1 g_2) g_1^{-1} g_2^{-1} = e$. ואכן מקיבוציות וחילופיות נוכל לקבל כי

$$(g_1 g_2) g_1^{-1} g_2^{-1} = (g_2 g_1) g_1^{-1} g_2^{-1} = g_2 (g_1 g_1^{-1}) g_2^{-1} = g_2 e g_2^{-1} = g_1 g_1^{-1} = e$$

2. תהא G חבורה בה מתקיים $\forall g_1, g_2 \in G : (g_1 g_2)^2 = g_1^2 g_2^2$. הוכח כי G חבורה חילופית.

פתרון: יהיו $g_1 g_2 \in G$. לפי נתון מתקיים

$$g_1 (g_2 g_1) g_2 = (g_1 g_2) (g_1 g_2) = (g_1 g_2)^2 = g_1^2 g_2^2 = g_1 (g_1 g_2) g_2$$

נכפיל את השויון ב g_1^{-1} משמאל וב g_2^{-1} מימין ונקבל כי $g_2 g_1 = g_1 g_2$.

3. עבור $\sigma \in S_n$ ומחזור $(i_1, i_2, \dots, i_m) \in S_n$ הוכח כי מתקיים השויון הבא

$$\sigma(i_1, i_2, \dots, i_m) \sigma^{-1} = (\sigma(i_1), \sigma(i_2), \dots, \sigma(i_m))$$

פתרון: ע"י הכפלה מימין ב σ ומשמאל ב σ^{-1} שקול להוכיח כי

$$(i_1, i_2, \dots, i_m) = \sigma^{-1}(\sigma(i_1), \sigma(i_2), \dots, \sigma(i_m)) \sigma$$

יהא $x \in \{1, 2, \dots, n\}$ צריך להוכיח כי שתי הפונקציות (משני צידי השויון) מעתיקות אותו לאותו מספר.

אם $x \in \{i_1, \dots, i_m\}$ אזי $x = i_k$ כלשהוא ואז

$$\sigma^{-1}(\sigma(i_1), \sigma(i_2), \dots, \sigma(i_m)) \sigma(i_k) = \sigma^{-1}(\sigma(i_{k+1})) = i_{k+1}$$

(אם $k = m$ אז נחליף את $m+1$ ב-1)

ומצד שני

$$(i_1, i_2, \dots, i_m)(i_k) = i_{k+1}$$

ויש שיוון.

אם $x \notin \{i_1, \dots, i_m\}$ אזי

$$\sigma^{-1}(\sigma(i_1), \sigma(i_2), \dots, \sigma(i_m)) \sigma(x) = \sigma^{-1} \sigma(x) = x$$

התמורה $(\sigma(i_1), \sigma(i_2), \dots, \sigma(i_m))$ שולחת את $\sigma(x)$ לעצמו כי אחרת $\sigma(x) = \sigma(i_k)$ וכיון שזוהי תמורה (בפרט חח"ע) זה גורר כי $x = i_k$ סתירה.

ומצד שני

$$(i_1, i_2, \dots, i_m)(x) = x$$

4. תרגיל מודרך: טענה קיימות $\sigma_1, \sigma_2 \in S_n$ כך שכל $\sigma \in S_n$ ניתן להציג כמכפלה שלהם והופכיהם.

$$\text{כלומר } \sigma = \prod_{i=1}^N \tau_i \text{ כאשר לכל } i \text{ מתקיים } \tau_i \in \{\sigma_1, \sigma_1^{-1}, \sigma_2, \sigma_2^{-1}\}.$$

אנחנו נעבוד עם $\sigma_1 = (1, 2, 3, \dots, n), \sigma_2 = (1, 2)$.

(א) הראה כי כל חילוף מהצורה $(1, i)$ ניתן להציגו ע"י ע"י σ_1, σ_2 והופכיהן. (רמז: תרגיל 3 יכול להיות לעזר

פתרון: יהיה $(1, i)$ חילוף. מתקיים

$$\tau = \sigma_1 \sigma_2 = (2, 3, \dots, n) \text{ ואז } \tau^{i-2}(2) = i \text{ בנוסף } \tau^{i-2}(1) = 1.$$

נסמן $\tau' = \tau^{i-2}$ ואזי לפי תרגיל 3 מתקיים $\tau' \sigma_2 (\tau')^{-1} = (\tau'(1), \tau'(2)) = (1, i)$.

(ב) הראה שכל חילוף (i, j) ניתן להביעו בעזרת $\{(1, k)\}_{k>2}$

פתרון: מתקיים כי $(1, i)(1, j) = (i, j)$

(ג) הוכח את הטענה.

פתרון: כל $\sigma \in S_n$ ניתן להציגה כמכפלה של חילופים. לפי סעיפים קודמים:

כל חילוף נביע בעזרת מכפלה של שתי חילופים $(1, k)(i, k')$.

כל מכפלה כזאת נביע באמצעות $(\tau')^{-1} \sigma_2 \tau'$ שזה אכן מכפלה שמעורבים בה רק תמורות מתוך $\{\sigma_1, \sigma_1^{-1}, \sigma_2, \sigma_2^{-1}\}$.

5. נזכיר כי A_n היא תת קבוצה של S_n של התמורות הזוגיות ומהווה חבורה ביחס להרכבה.

מצא את המרכז שלה $C(A_n)$

פתרון: במקרה של $n \geq 4$: נניח שקיימת $\sigma \in C(A_n) \neq id$. נשתמש בהצגה של

$$\sigma = (i_1, i_2, \dots)(\dots) \dots (\dots)$$

נתסכל ב $\tau = (i_1 i_2) (i_2 j)$ כאשר $j \neq i_1, i_2$ (יש לפחות 2 אפשריות כאלה).
 מהגדרת המרכז צריך להתקיים $\sigma\tau = \tau\sigma$. מתקיים $\tau\sigma(i_1) = \tau(i_2) = j$.
 $\sigma\tau(i_1) = \sigma(i_2) = j$ ולכן $\sigma(i_2) = j$ אבל ל-2 יש שתי אפשריות שונות.. סתירה.
 $C(A_n) = \{id\}$ מסקנה
 עבור $n = 3$ נקבל כי $A_3 = \{id, (1, 2), (2, 3), (1, 2, 3), (2, 3), (1, 2)\}$
 והיא חבולה חילופית ולכן $C(A_3) = A_3$
 עבור $n = 2$ נקבל כי $A_2 = \{id\}$ ולכן שווה למרכז שלה.

6. שאלת בונוס (לא חובה) נגדיר

$$G = \left\{ (a_{i,j})_{i,j \in \mathbb{N}} \mid \forall i \# \{a_{i,j} \neq 0\}_{j \in \mathbb{N}} < \infty \wedge \forall j \# \{a_{i,j} \neq 0\}_{i \in \mathbb{N}} < \infty \right\}$$

כלומר אוסף המטריצות מגודל אינסופי $\begin{pmatrix} * & * & \dots \\ & * & \\ \vdots & & \ddots \end{pmatrix}$ המקיימות שבכל שורה (ובכל טור) יש מספר סופי של איברים שונים מאפס.

(א) הוכח כי G עם כפל מטריצות היא מונואיד (לא לשכוח להוכיח סגירות).
פתרון: יהיו $A, B \in G$. נראה שבעמודה $C_1(AB)$ יש מספר סופי של איברים שונים מאפס (לשאר העמודות והשורות הרעיון דומה).
 $C_1(AB) = A \cdot C_1(B)$ נסמן את האיברים השונים מאפס בעמודה הראשונה של B ב $b_{i_1,1}, b_{i_2,1}, \dots, b_{i_n,1}$ אזי נמשיך
 $A \cdot C_1(B) = \sum_{k=1}^n b_{i_k,1} \cdot C_{i_k}(A)$ כיוון שבכל עמודה $C_{i_k}(A)$ יש גם מספר סופי של איברים שונים מאפס (נניח שהמקס' בין כל העמודות הוא M) אזי מספר האיברים שונים מאפס של $C_1(AB)$ גם כן סופי כסכום סופי של דברים סופים (יהיו לכל היותר $M \cdot n$ איברים שונים מאפס).
 קיבוציות - נובע מקיבוציות של כפל מטריצות.

$$I = \begin{pmatrix} 1 & & \\ & 1 & \\ & & \ddots \end{pmatrix} \text{ יחידה-}$$

(ב) עבור $A = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & \dots \\ 0 & 0 & 1 & \\ 0 & 0 & 0 & \ddots \\ \vdots & & & \ddots \end{pmatrix} \in G$ הוכח כי אין לה הופכי משמאל ומצא את כל ההופכים מימין שלה.

פתרון: אין הפיכות משמאל - צ"ל שלא קיימת $B \in G$ כך ש $BA = I$. ואכן

$$C_1(BA) = B \cdot C_1(A) = B \cdot \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \end{pmatrix} = 0$$

הפיכות מימין - צ"ל $B \in G$ כך ש $AB = I$. נחשב: לכל i מתקיים כי $R_i(I) = R_i(AB) = R_i(A) \cdot B = R_{i+1}(B)$

מספר סופי של איברים שונים מאפס.

$$B = \begin{pmatrix} * & * & * & \cdots \\ 1 & 0 & 0 & \cdots \\ 0 & 1 & 0 & \cdots \\ 0 & 0 & 1 & \cdots \\ 0 & 0 & \ddots & \ddots \end{pmatrix}$$

ולכן B מכילה רק